

ZİHNİ İŞLERDE ÇALIŞMA METODU

Cavit BİNBAŞIOĞLU

Bedenî işlerde olduğu gibi, zihni işlerde de bir işi en kolay ve kes-tirme yoldan yapmanın bir metodu vardır. Bu metot bilinmedikten sonra çalışmalarımızın daimi bir boca-lama ile geçeceği tabiidir. Böyle çalışmalarla da bir gün belki verimli bir yol bulanlar olabilir; fakat çok geçtir.

İnsan ihtiyaçlarının arttığı gün-lerde, bilhassa zamanımızda, kısa za-manda çok ve işe yarar bir şey orta-ya koymaya zaruret vardır. Metotlu çalışarak lüzumsuz hareketleri orta-dan kaldırmakla verim nispetini ar-tırmak mümkündür. Bedenî işler üzerinde yapılan ilmî araştırmalara göre çamaşır yıkama, ütü yapma gi-bi işlerde lüzumsuz hareketleri orta-dan kaldırarak enerjiyi verime gö-türen yola çevirmekle, eski çalışma tarzına göre, % 30.50 nispetinde bir zaman tasarrufu yapmak mümkün olmuştur. Aynı şeyi, zihni işlerdeki çalışma metodumuzu ıslah etmekle de yapabiliriz.

Henüz öğrenme çağında olan ve çalışma metodunu en iyi şekilde bil-meleri gereken öğrencilerle beraber birçok kimseler, bir şey üzerinde çalışmaya başladıkları zaman, vakitle-rinin çoğunu bir oyalanma devresiy-le geçirirler. Tam işe başladıkları za-man da vakit bir hayli ilerlemiş ol-duğundan işi bırakıp başka bir za-man yapmaya karar verirler. Bu su-retle o günkü iş, başka bir zamana atılır O zaman da, aynı şekilde hare-ket olunur ve sonunda bir işin yapıl-ması günlerce ve hattâ haftalarca uzayabilir.

Burada, verimi artırmak için ya-pılmış araştırmalardan çıkan pratik bazı sonuçları belirtmekle zihni iş-lerdeki çalışma metodumuzun ısla-hında dikkat edilmesi gereken bazı hususları açıklayacağız.

Önce çalışma yerimizin, öğrene-ğemiz konunun veya yapacağımız işin durumuna göre çalışmaya elve-rişli olması gerektir. Bu sebeple, bu-ranın tertip ve düzeni ile ısı ve ışık durumunun önceden düşünülmüş olması lâzımdır. Temizlik ve düzeni iyi olmıyan bir yer ile yeter derecede bir ısı ve normal bir ışığına denk veya buna yakın ışık olmıyan yerde

norma l bir çalışma olamaz. Az ışıkla yapılan işte hata arttığı gibi, ayrıca nın bozulmasına ve sinirlilik halleri-nin gelişmesine sebep olur. Sessiz-lik de çalışma yerinde dikkate alın-ması gereken önemli bir faktördür. Yapılan araştırmalara göre, değişik şiddetteki ve çeşitli gürültüler veri-mi azaltmaktadır; fakat aynı seviye-de olan gürültüler verim üzerine faz-la menfi bir tesir yapmaktadır. Böyle olmakla beraber, çalışan verimi azaltmamak için daha fazla enerji sarfetmeye mecbur kalmaktadır. Bu sebeple gürültü, verim üzerine dola-yısıyla tesir etmektedir.

Çalışmaya başlamak için, çalış-ma yerimizin temizlik ve düzeni ile, ısı, ışık ve sessizliği sağlandıktan sonra yapılması gereken önemli bir iş daha vardır: Yapacağımız iş veya öğreneceğimiz konu için ne gibi lü-zumlu araç ve gereçe ihtiyaç varsa onları da önceden düşünüp kararlaştırmak ve tam çalışmaya başlarken bunların orada hazır bulundurulma-sıdır. Bu suretle ikide bir lüzum eden bir şey için sık sık dışarı çıkma-nın ve netice itibariyle de zaman sar-fetmenin, en önemlisi de konu üze-rindeki dikkat ve ilgiyi dağıtmanın önüne geçilmiş olur.

Çalışma yerini bu şekilde hazır-ladıktan sonra *mutlaka bir iş çıkar-mak* gayesiyle vakit geçirmeden bü-yük bir ilgi ve hevesle, tıpkı yeni bir şey keşfedecek bir kimsenin duydu-ğu heyecanla, işe başlamalıdır. Bun-dan sonra yapacağımız işler, üzerin-de duracağımız konunun mahiyetine göre az çok bir değişikliğe uğramak-la beraber, zihni işler için aşağıda tavsiye edilen hususlar verimi artır-mada tesirli olabilir:

1 — İster kitap okumak, veya özet çıkarmak gibi çalışmalarda, is-terse kompozisyon yazmak gibi ta-mamen zihni işlerde muhakkak bir plân yapmak alışkanlığını kazanmak; (hangi konu için nelerin okunacağını veya yazılacak kompozisyonda nele-rin belirtileceğini tespit etmek).

2 — Okumaya başlamadan önce, okunacak kitap veya yazıların tümü-nü bir kere süratle gözden geçirmek. Bunu yaparken kitabın başlıkların-dan veya fihristinden istifade etmek;

3 — Kitabı veya yazıyı okurken not tutma alışkanlığını kazanmak; (not tutma birçok kimseler tarafın-dan yanlış anlaşılmakta veya yanlış tatbik edilmektedir. Bunlar, not tut-ma adı ile okudukları yerlerden önemli gördüklerini *olduğu gibi* def-terlerine aktarıyorlar. Bu, not tutma demek değildir. Not, kitabı veya ya-zıyı yazanın kendi düşünce sistemi ve ifade şekline göre, yazı haline geçmiş olan fikirlerin, okuyucunun düşünce sistemi ve ifade şekline — gayet kısa, fakat anlaşılır şekilde — çevrilmesi esastır. Ancak bu takdir-dedir ki, okunan bir parça kereği gi-bi anlaşılmalı ve okuyan tarafın-dan ifade edilmiş olur. Bu yapılmadıktan sonra, okunan yazı anlaşılmaz ve netice itibariyle de okuyucunun düşünce âlemine, yeni fikirlerin in-şasına yarıyacak bir malzeme ilâve edilmiş olmaz.)

4 — Not tutarken okunan parça-daki fikirleri ifade edecek ve daha çok şahsî çalışmalarla gelişecek olan resim, şekil ve grafiklerle ifade et-mek; (Bu maksatla yazıdaki şema-ları da dikkatle inceleyip anlamaya çalışmak.) Her fikri bir madde ile ifade etmek.)

5 — Notları kendi ifademizle yazdıktan ve gerekli olan şemaları da yaptıktan sonra, bu husustaki kendi görüş ve düşüncelerimizin neler ol-duğunu da belli olacak şekilde ayrıca kaydetmek;

6 — Konuyu bir yere kadar oku-duktan veya inceledikten sonra no-tumuzu bir kere gözden geçirmek;

7 — Gözden geçirirken iyice emin olduğumuz yerleri okumak ve ya metinle karşılaştırmak için zaman sarfetmemek, daha ziyade iyice an-laşılmıyan kısımlar üzerinde durmak; (Bazı konuların bazı tarafları konu-nun bütünü okunmadan iyice anlaşıl-mıyabilir.)

8 — Bir konuyu inceledikten ve ona dair notu aldıktan ve hattâ o no-tu bir yerde kullandıktan sonra da-h o notu bir tarafa atıp zıyan etme-mek; (Bu husus çoğumuzda görülen kötü alışkanlıklardan biridir. Üze-rinde saatlerce göz nuru döktüğümüz ve emek sarfettiğimiz bir şeyi bir müddet sonra bir hiçetmek, kendi

BU VATANDA BU BAYRAK

Ufukta yüzer yüzer,
Başımızda sonsuz tak;
Bizi yukardan süzer,
Bu vatanda bu bayrak.

Türkünün dili gibi,
Gören göz, duyan kulak;
İki sevgili gibi,
Bu vatanda bu bayrak.

Bizde oldukça bu kan,
Sulanacak bu toprak;
Ve tek ölümsüz olan,
Bu vatanda bu bayrak.

Hürriyet, bahtiyarlık,
Kahraman olana hak;
Ayrılmaz iki varlık,
Bu vatanda bu bayrak.

Vatan, vücut, bayrak baş,
Hep yarasın arkadaş,
Bu vatanda bu bayrak...
Ona kendin gibi bak;

Hüseyin Avni TATAR

d) Problemin sebepleri;

e) Problemlerle ilgili müşahedeler veya, varsa, deneyler;

f) Problemin çeşitli hal çareleri (Bu hal çarelerinin ayrı ayrı fayda ve zararları.)

g) Masraf, zaman ve halkın tutum tutmıyacağı gibi, çeşitli bakımlardan değerlendirilmesi;

h) En iyi hal çaresinin seçilmesi; (Tartışmalarla veya denemelerle çıkacak sonu.)

i) Bu hal çaresinin tatbik edilmesi veya bununla ilgili plânların hazırlanması.

6 — Plânımızı yukarıdaki esaslara göre düzenledikten sonra sıra, plânın her maddesinin açık ve düzenli olarak yazılmasına gelir. Burada fikirlerin birbirini takibetmesine bilhassa önem verilir. Baş tarafında söylenen bir fikrin kati zaruret olmadıkça, tekrarlanmamasına dikkat edilir. Bunu yaparken yazıyı yazan şahsın, gözleme ve tecrübeye dayanan fikirleri yahut şahsî düşünceleri esas olmakla beraber, okuma yoluyla öğrendiği, fikrini destekliyen veya reddeden diğer görüşlere de değer verilerek belirtilir ve en uygun hal çaresi üzerinde ısrarla durulur.

Burada belirtilmesine ihtiyaç duyduğum başka bir husus da şu-

dur: Eski bir geleneğe dayanan ve halen ilkokullarımızdan başlayarak birçok eğitim kurumlarımızda da görülen «karalama yazı» ve «temiz yazı» diye iki çeşit yazı anlayışının ortadan kaldırılmasıdır. Karalama yazı, ekseriya acele olarak yazılan ve bu sebeple cümlelerin tertip ve tanzimine pek dikkat edilmeyen bir yazıdır. Bu sebeple yazıyı yazan, nasıl olsa o yazıyı bir kere de «temiz» yazacağını bildiği için, yazıyı birinci defa yazarken dikkatini yazıya pek teksif etmez. Bunun için, karalama olarak yazılan ilk yazının pek çok eksigi vardır. Her yazıyı tekrar yazıya ilk şekillere nazaran daha düzgün, daha açık yazmak ve ifade etmek mümkün olmakla beraber, disiplinli bir düşünme alışkanlığı vermek bakımından fazla bir değeri olmaz. Yazıyı kurşun kalem ile yazıp sonradan yapacağı değişiklikleri daha yazarken — değiştireceği yerleri silerek — yapmak zamanı iyi kullanmak ve yazıya açıklık ve akış vermek bakımından daha iyidir.

Zihni çalışmalarda böyle bir çalışma metoduna alışmakla hem zaman daha iyi kullanılmış, hem de her çalışma sonunda müspet bir iş ortaya çıkarılmış olur. Bu iş de bunu yapan şahsın psikolojisi üzerinde fevkalâde müspet bir tesir yapar ve iş yapmış olmanın yüksek zevkini duyar.

emeğimize acımamak, daha doğrusu kendi değerimizi bilmemek olur. İlerde aynı konu ile veya ona yakın bir konu ile tekrar karşılaşıncaya yeni-den aynı güçlüğü katlanmak gerekir ki, bu zamanda emeğimize mutlaka acırız. Bunun için belli konulardaki notlarımızı bir zarfta veya dosyada bulundurmaya ihtiyaç vardır.) Bu sebeple tutacağımız notun kısalığı nispetinde açık ve anlaşılır olmasına, temiz ve düzenli yazılmasına bilhassa dikkat edilmelidir. Bu şekilde bir alışkanlık kazandıktan sonra bu metotla çalışmak hiç de zor gelmeyecektir. Notumuzun hangi kitap veya yazıdan çıkarıldığını kaydetmeyi de ihmal etmemeliyiz. Bunun için notun baş tarafına yazarın adını, kitabın adını, kaçınıcı sayfalardan faydalandığımızı ve baskı tarihini yazmalıdır.)

9 — En sonra da okunan veya incelenen konu bitince metni ve tuttuğumuz notları çabucak bir kere daha gözden geçirmek ve yazının tümü hakkındaki kanaatlerimizi de birkaç satırla belirtmek;

10 — Yazılı parçaları bu metotla anlamıya çalıştıktan sonra imtihan sorularına cevap vermektan başlıyarak ciddi konular üzerinde yazı yazmak veya konferans hazırlamak için hangi yolu tutacağımızı da kısaca tespit edelim:

1 — Konunun başlığını iyice düşünerek tespit etmek;

2 — Konu ile ilgili kitap ve yazılar hakkında genel bir fikir sahibi olmak;

3 — Konu ile ilgili hâtıralar varsa onları hatırlamaya çalışmak;

4 — Bütün bunlardan sonra yazacağımız konunun bir plânını yapmak; (Konu hakkında hiçbir fikir olmadan plân yapılamaz.)

5 — Bu plânda:

a) Problemin tarifi veya sınırlandırılması;

b) Problemin tahlil edilmesi;

c) Problemin tesirleri;